

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Ponedeljska izdaja „Jutra“ izhaja
vsak ponedeljek zjutraj. — Na-
roča se posebej in velja po pošti
prejemana Din 4.—, za razma-
lch dostavljena Din 5.— mesečno.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

NOV POLOM HRVATSKIH PUNKTAŠEV

Za včerajšnje občinske volitve v savski banovini so hrvatski punktaši proglasili volilno abstinenco — še bolj kakor pri volitvah 1. 1931. so se jim nekdanji pristaši izneverili in se volitev udeležili v ogromnem številu

Beograd, 8. oktobra. p. Danes so se vršile v smislu določil novega občinskega zakona občinske volitve v primorski, drinski, savski in dunavski banovini. Po poročilih, ki so prispela do 19. v Beograd, so se volitve v vseh štirih banovinah vršile v najlepšem redu in ni nikjer prišlo do kakšnega resnejšega incidenta. Po prvih podatkih je ljudstvo pokazalo silno zanimanje za volitve. Nikjer niso pričakovali, da se bo volitev udeležilo toliko ljudi. Podrobnih poročil o rezultatih za enkrat še ni. V savski banovini je opozicija pod vodstvom dr. Mačka, kakor znano, proglasila bojkot volitev, doživela pa je še večji polom kakor pri volitvah v Narodno skupščino 1. 1931. Volilna udeležba je bila namreč tudi po vseh srezih savske banovine izredno velika in je v mnogih srezih dosegla celo

90 in še več odstotkov vseh volilnih upravičencev.

Zagreb, 8. oktobra. AA. Po vesteh, ki so kr. banski upravi prispela iz vseh srezov, so potekle današnje občinske volitve v vsej savski banovini brez incidentov. Čeprav je opozicija proglasila volilno abstinenco, je bil odziv volilcev zelo velik, ki čemur je tudi pripomoglo izredno lepo vreme po vsej banovini.

Že dopoldne je glasovalo zelo veliko število volilcev, ki so ponekod celo prekosili pričakovanje predstavnikov oblasti, ki imajo v splošnem najboljše vpogled v razpoloženje ljudstva.

V prvih popoldanskih urah se je že moglo ugotoviti, da je bilo zanimanje prebivalstva za občinske volitve v savski banovini izredno veliko in da je opravičilo vsa pričakovanja. Prav tako se je opazilo, da so povsod propadli vsi po-

izkusi za odvrnitev ljudi od glasovanja, kjer so se pojavili. Glasovanje je trajalo ves dan. Posebej je treba naglasiti, da je bila udeležba v Primorju, na otokih in v Liki takšna, kakor ni bila še nikoli doslej. Volitve se je v Gračacu, Gospiću in v drugih tamošnjih občinah udeležilo 91% volilnih upravičencev. Če se upošteva, da so mnogi volilci zaradi zaposlitve odsotni v drugih delih države, je to število še pomembnejše.

Prav tako navajajo poročila iz Slavonije veliko udeležbo volilcev. Tudi tu udeležba ne zaostaja za številkami v Primorju in v Liki.

V Pakracu, pakraškem srezu in v drugih občinah je glasovalo 95%. Prav tako ugodna so poročila iz Korduna, Zagorja, Medimurja in Podravine, povsod pa so volitve potekle brez najmanjših incidentov.

Titulescu v Varšavi

Izmenjava ratifikacijskih listin o vzhodnem paktu — Posredovalna vloga Poljske med Rusijo in Rumunijo

Varšava, 8. oktobra. AA. Rumunski zunanji minister Titulescu bo prispel v poljsko prestolnico jutri popoldne. Popoldne se bo sestel s poljskim zunanjim ministrom Beckom, nato pa ga bo sprejel predsednik poljske republike. Zvečer mu bo priredil predsednik poljske republike banket. Titulescu bo sprejel tudi maršal Piłsudski. Iz Varšave bo odpotoval v torek.

Poljski politični krogi naglašajo, da bo Titulescu prispel prvič uradno v Varšavo, odkar je zunanji minister. Iz dejstva, da si je Titulescu izbral Varšavo kot prvo mesto svojega potovanja po vzhodni Evropi, sklepajo, da je hotel s tem vnovič dokazati,

kolikšno je prijateljstvo med obema državama. V Varšavi bo Titulescu izmenjal ratifikacijske listine o nenapadnem paktu, ki je bil podpisan v Londonu 3. julija t. l. To je prva diplomatska listina, na kateri sta istočasno podpisali Rusije in Rumunije.

Poljski krogi opozarjajo na posredovalno vlogo, ki jo je igrala dozdaj Poljska med Rumunijo in Rusijo. Poljska se je dobro zavedala, da bo sporazum med tema dvema državama najboljšje jamstvo miru v vzhodni Evropi. Zato smatrajo tukajšnji krogi, da gre za sluzga za ratifikacijo londonskega pakta predvsem Poljski.

Daladier o razorožitvi

Nova manifestacija Francije za mir med narodi — Daladier o prizadevanjih za sporazum z Nemčijo

Vichy, 8. oktobra. S Radikalno-socialistični kongres se je baval včeraj z zunanjo politiko. Po razpravi je bila sprejeta resolucija, ki jo je izdelal Jacques Kayser. V njej se stranka brezpogojno izreka za zunanjo politiko, ki jo vodijo radikalne vlade od volitev v maju leta 1932. Francoska zunanja politika se mora slej ko prej voditi v duhu temeljnih idej Društva narodov. Svoboda in neodvisnost Avstrije morata biti zagotovljeni. Resolucija se v nadaljnjem izreka za črtanje vojnih doigov kot dopolnitve lausanske pogodbe, in zagovarja zaključitev razorožitvene konvencije, ki mora vsebovati naslednje točke:

1. Odpravo zasednega izdelovanja orožja in zasebne trgovine z orožjem; 2. omejitve izdelovanja orožja v posameznih državah in kontrolo na licu mesta; 3. internacionalizacijo letalstva in kemične industrije, s čimer naj bi se preprečila njuna uporaba v napadalne namene.

Trajna mednarodna kontrola bi morala v primeru napada določati za vse države sankcije. Razorožitveni ukrepi, ki naj bi se izvedli šele po poskusni dobi, bi morali biti izvedeni v razorožitveni konvenciji in bi se morali izvesti v zelo naglem tempu, če naj bi bila kontrola uspešna.

Radikalno-socialistična stranka prevzema vso odgovornost za vlado v sedanjih hudih casih. Stranka je proti inflaciji. Društvo narodov priznava kot najboljši jezik proti pretiranemu nacionalizmu. Stranka bo branila svobodo in neodvisnost vseh držav. Ostala bo zvesta vsem dosedanjim prijateljskim zvezam, ki pa naj se razširijo še na druge države zaradi vzajemnega sodelovanja za mir ne glede na to, kakšna je notranja ureitev dotičnih držav. Stranka je za narodno varnost v okvirju mednarodnih obveznosti, dokler ne postane ta efektivna razorožitev in mednarodna kontrola še boljše jamstvo za varnost narodov. Deklaracija se končuje s popolno zaupnico Daladierjevi vladi.

Danes je prispel z letalom v Vichy predsednik francoske vlade Daladier, ki so mu občinstvo in udeleženci radikalnega socialističnega kongresa priredili navdušene ovacije.

Na zaključnem banketu kongresa je imel Daladier velik govor o francoski zunanji politiki. V uvodu je naglašal, da bo Francija trdostravno branila zlato podlago svoje valute. Prav tako bo sedanja vlada skrbela za uravnoteženje državnega proračuna. Nao je Daladier prešel na zunanjo politiko in izjavil:

Če je v prejšnjih mesecih kredit Francije v inozemstvu porastel, je to posledica našega znanja politike, ki je ostala jasna in razumna. V Evropi, ki jo mučijo nemirni pokreti in kjer se tako pogosto oglašajo glasovi in pozivi k nasilju, je ostala Francija hladnokrvna in miroljubna. Francija si mora v vseh okoliščinah ohraniti svojo svobodo. Ves svet ve, da smo za mir in da smo za mir doprinešili take žrtve, kakor jih zgodovina ne pozna.

Niti na misel nam ne pride, da bi hoteli koga ogražati ali ponižati kakršenkoli narod ne glede na njegov notranji režim. Zato smo se odločili, da ne bomo več omejevali svojih sil in da se bomo držali lojalno vsakega mednarodnega dogovora, ki bi jamčil za postopno razorožitev in ki bi nudil stalno, avtomatično kontrolo. Tak dogovor nam mora nuditi efektivno jamstvo, iskreno in mora preprečiti vsako barantanje. Štiriletna doba, v kateri bomo organizirali kontrolo, bo pomenila začetek razorožitve, medtem pa bomo posamezne tipe vojsk postopno preobrazili v vojske s kratkoročno vojaško službo. Pri tem bo treba izključiti vse polvojaške ustanove. Doslej svobodno oborožene države se bodo morale zavezati, da ne bodo več producirale težkega vojnega materiala, čim postane kontrola učinkovita. To so bistvene razorožitvene misli, ki jih podpira javno menje Velike Britanije, Zedinjenih držav, Italije, Rusije in mnogih drugih držav.

Kdaj se vrše pogajanja o jamstvih, ki naj jih da razorožitvena konvencija. Prav iskreno želimo, da bi to delo vzajemnosti uspelo in da bi se uredile misli, ki jih je v Zenevi zagovarjal in raztolmačil Paul Boncour. Za temi načrti stoji brez dvoma vsa Francija.

Govornik se je nato dotaknil izjav, ki jih je te dni podal podpredsednik angleške vlade Baldwin, da hoče Velika Britanija drage volje prevzeti soodgovornost za evropske dogodke in da želi brez pridržkov sodelovati pri velikih mednarodnih pogodbah, ki naj varujejo mir v Evropi po svetovni vojni. Navzlic temu pa se govorniku porajajo dvomi, ali se res vse države dobre volje in ali želi postopno razorožitev in nadzorstvo nad oboroženostjo. Nova

vojna bi vsekakor pomenila konec Evrope. Dosej so se vsi poskusi trajnega sporazuma med Nemčijo in Francijo izjalovili, čeprav nihče ne odreja Nemčiji njene pravice do obstoja in nihče ne sanja o tem, da bi jo ponižal. Res je, da nemška vlada sicer javno proglasa, da je za mir, toda čemu naj služijo potem manifestacije ogromnih vojaških množic, odklanjanje prve stopnje k razorožitvi, zakaj zahteve po dragem vojnem materialu, ki ga bodo morali tako kmalu po podpisu razorožitvene konvencije uničiti?

Daladier je končal svoj govor z izjavo, da nihče ne bo mogel očitati Franciji, če bo tudi v bodoče skrbela za svojo varnost, kakor je doslej ponovno dokazala svojo iskreno ljubezen do miru.

Ob koncu svojega govora je Daladier naznanil, da bo francoski parlament skličan k novemu zasedanju za 17. oktobra. Pristavil je še, da bo imela Francija teden dni po ureditvi francoskih financ novo vlado.

Francosko-angleško prijateljstvo

Pariz, 8. oktobra. AA. »Le Temps« komentira Baldwinovo izjavo o sodelovanju Velike Britanije z Evropo. Baldwin je v svoji izjavi posebno močno poudaril, da bo Velika Britanija do zadnjega izpolnila vse svoje obveznosti in mednarodne pogodbe, ki jih je doslej sprejela. List pristavlja, da je to francosko-angleško sodelovanje v Evropi najvarnejše jamstvo za mir. Francija je veliko žrtvovala za politiko sodelovanja z Veliko Britanijo. Te žrtve cenijo angleški prijatelji docela pravilno. Zato ni mogoče dvomiti v dobro voljo in v spravno razpoloženje Velike Britanije. Angleži so veliki rodoljubi in imajo dober čut za državno neodvisnost. Zato bodo med prvimi, ki bodo pravilno ocenili francoske zahteve po varnosti. Sedanjemu položaju pa je treba gledati v oči hladnokrvno. Daladier je že izjavil na današnjem kongresu radikalne socialistične stranke, da Francija odklanja vsako mešetarjenje, kadar gre za njeno varnost, ker je že dala dovolj dokazov za svojo iskreno in pošteno ljubezen do miru.

Kuba za svojo neodvisnost

Havana, 8. oktobra. AA. Predsednik vlade Grau San Martin je imel po radiju govor, ki so ga razširili po vseh Zedinjenih državah Severne Amerike. V tem svojem govoru je Grau San Martin obtožil nekatere finančne kroge Zedinjenih držav, da hočejo vreči njegovo vlado in pahniti prebivalstvo na Kubi v še večjo nesrečo. To so tisti krogi, ki so v glavnem odgovorni tudi za sedanje stiske ameriškega naroda. Grau San Martin je v svojem nadaljnjem govoru želel, da bi došlo do sodelovanja med Kubo in Zedinjenimi državami. Treba je dvigniti eksistenčno stopnjo kubanskega naroda, treba ga je osvoboditi gospodarskega suženjstva in mu vrniti svobodo, kakršno imajo civilizirani narodi. Ne moremo več trpeti slamatnih vlad, odklanjamo monopolne in koncesije, ki iz delavca ustvarjajo sužnje privilegiranih razredov.

Akcija treznih Nemcev v ČSR

Praga, 8. oktobra. AA. ČTK poroča: Nemška agrarna stranka, ki že 7 let sodeluje v vladi, je izdala poziv na nemško prebivalstvo na Češkoslovaškem, naj se bori proti nevarnostim, ki so jim Nemci na Češkoslovaškem izpostavljeni zaradi akcije nemških nacionalističnih strank in njihovih voditeljev. Na pobudo ministra dr. Spine je ustanovljena nova zveza pod imenom »Nemška kmečka zveza«, ki naj zbere vse nemške sile na demokratični podlagi. Zveza bo branila pridobitve češkoslovske republike z drugimi narodi Češkoslovaške.

Demanti o atentatu na Starhemberga

Dunaj, 8. oktobra. AA. Snoči so razširili govorice o poizkusu atentatu na princa Starhemberga, ki se mudi na Semmeringu. Trdili so, da je bil zadet od štirih krogel v prsa.

Podkancler majord Fey je kmalu nato izjavil, da mu o takem atentatu ni ničesar znanega. Zato je treba te govorice sprejeti z veliko opreznostjo. Orožniška postaja v Reichenu je potrdila, da je princ popolnoma zdrav in da se je včeraj udeležil v okolici Semmeringa velikega lova.

Povratek Nj. Vel. kralja

Včeraj dopoldne sta prispela Nj. Vel. kralj in kraljica v Boko Kotorsko med navdušenimi ovacijami prebivalstva in odpotovala v Črno goro

Tivat, 8. oktobra. AA. Po svojem pomembnem potovanju okrog balkanskega polotoka sta Nj. Vel. kralj Aleksander in kraljica Marija davi ob 8. zopet stopila na jugoslovenska tla.

Lepo solčno jutro je že prej spremljalo našo vojno ladjo »Dubrovnik« po jugoslovenskih vodah. Ob 7.30 je prispela do vhoda v Boko Kotorsko in krenila proti Tivatu. Pri prihodu v Boko Kotorsko so se nad ladjo pojavila naša vodna letala, v tiskavih pristanišču pa je bila zbrana vsa naša vojna mornarica. Vse njene edince so se razvrstile v prostorni luki in se otele v zastave v veliki paradi, na palubah pa so bila postavljena moštva v vojni opremi.

Ko se je kraljeva ladja pojavila pred Tivatom, jo je pozdravilo 21 strelcev iz topov, godbe pa so zasvirale državno himno. »Dubrovnik« je odgovoril z 21 strelci in se nato počasi približeval obali. Nj. Vel. kralj Aleksander je tedaj stal na poveljniškem mostiču v admiralski uniformi.

Približajoč se pristanišču je Nj. Vel. kralj Aleksander izvršil revijo vseh edince naše vojne mornarice. Točno ob 8. ko so na vseh ladjah, zlasti pa na admiralski godbe zaigrale državno himno, se je »Dubrovnik« ustavil ob obali.

V motorni čoln je z »Dubrovnika« stopil najprej Nj. Vel. kralj, zatem pa Nj. Vel. kraljica Marija in ostalo spremstvo. Ko je Nj. Vel. kralj zapustil »Dubrovnik«, so topovi te ladje oddali 21 strelcev v njegovo počastitev.

Na tivaškem pomolu so Nj. Vel. kralja pričakovali poveljnik Boko Kotorske admiral Polić z adjutanti in oficirji svojega štaba, na obali pa je bila postavljena častna četa z zastavo. Poleg zastopnikov vojaških in civilnih oblasti je Nj. Vel. kralja pričakovala tudi tisočglava množica iz Boke z narodnim poslancem Lazarevičem na čelu.

Ko se je Nj. Vel. kralj izkrcal, mu je bilo videti na licu, da je nenavadno dobro razpoložen. Kralj je pregledal častno četo in jo pozdravil s »Pomozi Bog, junaci!«, nakar so mu vojniki odgovorili z gromkim »Bog Ti pomagal!«.

Admiral Polić je podal raport, nato pa se je Nj. Vel. kralj poslovil od prisotnih in sedel z Nj. Vel. kraljico v že pripravljene avtomobile. Množica je kralja in kraljico sprejela z viharnimi ovacijami, ki se dolgo niso hotele početi.

Kralj in kraljica v Črni gori

Cetinje, 8. oktobra. p. Sele davi se je po mestu izvedelo, da bosta potovala preko Cetinja proti Podgorici Nj. Vel. kralj in kraljica. Kljub temu sta se vse mesto in vsa okolica pripravila za čim lepši sprejem ljubljene vladarske dvojice. Naenkrat je bilo vse v cvetju in zastavah, na ulicah so se pojavile množice ljudi, ki so komaj pričakale prihoda kraljevskih avtomobilov. Ob 9. je odšla kralju in kraljici naproti skupina cetinjskih dostojanstvenikov s komandantom zetske divizijske oblasti generalom Maksimovičem, banom zetske banovine dr. Aleksom Staničevićem in cetinjskim županom na čelu. Kralj in kraljica sta se pripeljala v mesto okrog 11.30. Silne množice ljudstva se je polotilo nepopisno navdušenje, tako da so si avtomobili le s težavo krčili pot. Pred hotelom »Newyorke« je ljudstvo avtomobile celo ustavilo in priredilo viharne manifestacije kralju in kraljici, ki sta globoko ganjena zaradi tolike vdanosti prijazno odzdravljala. Avtomobili so nato odbrzeli dalje proti Crnojevici. Reki, kjer se je kraljevska dvojica ustavila in obedovala. Po kosilu je nadaljevala proti Podgorici in dalje proti prestolnici.

Pozdrav predsednika grške republike

Atene, 8. oktobra. AA. Predsednik grške republike Zaimis je poslal Nj. Vel. kralju Aleksandru brzojavko, v kateri mu v trenutku, ko je zapušča grška tla, vnovič zagotavlja svoje spoštovanje in sporoča svoje želje s prošnjo, naj bi ga v njegovem imenu tolmačil tudi Nj. Vel. kraljici.

Grški komentariji

Atene, 8. oktobra. AA. Grški listi priobčejo danes podrobna poročila o obisku Nj. Vel. kralja Aleksandra in Nj. Vel. kraljice Marije na Krfu in Vidu in o povratku grških ministrov Maximosa in Kondilisa ter jugoslovenskega poslanika Boška Hristića v Atene. Večji listi objavljajo na prvi strani slike jugoslovenske kraljevske dvojice v okvirju grških in jugoslovenskih zastav in tudi že slike o njunem posetu na Krfu.

»Katimerinik« priobčuje toplo pisano poročilo s Krfa, s spomini na srbsko vojsko in njeno nekdanjo trpljenje.

»Neoskosmos« proslavlja jugoslovenskega kralja, ki je s svojim obiskom na Krfu dal grškemu narodu priliko, da izkaže svojo ljubezen in spoštovanje vladarju, ki je bil velik za svetovne vojne in ki se odlikuje z modrostjo v sedanjem mirnem času.

»Elefteron Vima« pravi, da je grško prebivalstvo na Krfu samo tolmačilo prijateljska čustva vsega grškega naroda napravl Jugoslaviji, s katero je doprinalo med svetovno vojno skupne žrtve za zmago civilizacije in svobode. Obenem je manifestiralo za kralja, ki mu je prva naloga, da konsolidira mir na Balkanu.

»Prola« poroča, da je kratko bivanje Nj. Vel. kralja Aleksandra na Krfu omogočilo zaupne razgovore in prisrčno izmenjavo misli z zastopniki grške vlade in da je bila s tem ponovno dana prilika okrepiti mir in prijateljske stike med obema državama.

V svojem političnem članku ugotavlja list »Katimerinik«, da je »danji sestanek na Krfu ojačil sodelovanje obeh držav, obenem pa tudi mir na vsem Balkanu. Lepo bi bilo, ko bi mogla tudi Bolgarija opustiti svoje pomisleke in se priključiti splošni pomirjevalni akciji. Sestanek na Krfu je velikega pomena za oba naroda, ki želiata samo to, da zavladna na Balkanu mir.

Nova španska vlada

Madrid, 8. oktobra. AA. Radikalno-socialistična skupina je prvotno izjavila, da bo sodelovala z mandatarjem Maganonom, kasneje pa je to izjavo prekalala. Zato je moral Maganon vrniti mandat.

Predsednik republike je nato poveril sestavo nove španske vlade Posadi, ki pa je kmalu dognal, da tega posla ne bo mogel opraviti. Posada je izjavil, da se je prepričal o nemožnosti sestave nove španske vlade na podlagi sedanjega stanja v parlamentu.

Za njim je bil pooblaščen Martinez Barrios, ki je takoj stopil v stike s socialisti, ki bi edini mogli tvoriti osnovo zadostne večine, ki bi lahko razpuščala sedanji parlament. Vse kaže, da bo v svoji misli uspel.

Madrid, 8. oktobra. AA. Martinez Barrios je sestavil novo špansko vlado. Zunanji minister je član republikanske akcije Albornoz, vojno ministrstvo je prevzel neodvisni republikanec Iranzo. Nova vlada se bo predstavlja predsedniku republike ob 18. uri. Ukaz o razpustu parlamenta bo podpisan že jutri. Volitve bodo bržkone 3. decembra, parlament pa se bo sestel 8. decembra.

Hitlerjevsko rovarjenje v Rumuniji

Bukarešta, 8. oktobra. p. Rumunska vlada je sklenila uvesti energične ukrepe proti narodno-socialističnemu rovarjenju med saškimi prebivalstvom. V ta namen je državni podtajnik v notranjem ministrstvu sklical konferenco vseh orožniških in policijskih poveljnikov v Bukarešto.

Kredit za regulacijo Ljubljance

Beograd, 8. oktobra. p. Iz dohodkov Pošte hranilnice je bil odobren kredit 6 milijonov dinarjev za nadaljevanje regulacijskih del v Ljubljani.

Tlakovanje Bleiweisove ceste v Ljubljani

Beograd, 8. oktobra. p. V ministrstvu za gradbe je bila odobrena licitacija za tlakovanje Bleiweisove ceste v Ljubljani. Deja bo izvršila zagrebška tvrdka Anton Res.

Delavska proslava v Beogradu

Beograd, 8. oktobra. p. V prostorih tukajšnje delavske zbornice se je vršila danes redka delavska svečanost. Delavci iz vseh krajev naše države so proslavili 30 letnico pričetka delavskega pokreta v predvojni Srbiji. Za proslavo je bilo izredno veliko zanimanje in so se je udeležili zastopniki delavstva iz vseh delov države. Slovensko delavstvo je zastopal bivši socialistični poslanec Josip Petejan. Proslavo je ob 9.30 otvoril delavski moški zbor »Abrašević«, ki je zapel nekaj prigodnih pesmi. Nato je imel otvoritveni govor predsednik uedinjene delavske sindikalne zveze za Srbijo, Luka Pavičević, ki je pozdravil goste in podal zgodovino sindikalnega pokreta v Srbiji, statistične podatke in sliko borb za delavske pravice in izboljšanje delavskih razmer. Sledili so pozdravi delegatov, med katerimi se je oglasil tudi g. Petejan, ki je očrtal zgodovino predvojnih zvez med srbskimi in slovenskimi delavci. Posebej je omenil Dimitrija Tucovića, ki je bil med Slovenci znan in zelo priljubljen. Poleg drugih je govoril tudi Žilvko Topalović, ki je pozival mladino, naj se pridruži sindikalnemu pokretu in sledi zgledu stare generacije. Končno so na zborovanju prečitali dolgo vrsto brzojav, nakar je bila svečanost zaključena.

Državna razstava vina in sadja

Beograd, 8. oktobra. p. V paviljonih bivše higijenske razstave je bila včeraj dopolnena otvorjena velika državna razstava vina in sadja, ki jo je organizirala Zveza vinogradnikov in sadjarjev iz vseh banov. Razstavo je otvoril zastopnik poljedeljskega ministra, načelnik Ranković. Otvoritvi je prisostvoval tudi albanski poslanik Rauf Fico. Po pozdravnem govoru tajnika vinogradništva in sadjarstva zveze dr. Pavlovića je govoril načelnik Ranković, nakar so si povabljeni gostje ogledali paviljone z razstavljenim blagom.

Francosko-italijanski sporazum o Podunavju

Zeneva, 8. oktobra. g. Francoski zunanji minister Paul Boncour je imel včeraj daljši razgovor z italijanskim delegatom baronom Aloisim. Dočim na italijanski strani zatrjujejo, da sta v glavnem razpravljala o razorožitvenem vprašanju in izjavah, ki jih je podala Nemčija glede tega v Rimu, trdijo v francoskih krogih, da je bilo predmet razgovora tudi podunavsko vprašanje in da sta se oba državnika baje v načelu sporazumela za skupno postopanje. Popoldne je imel Paul Boncour tudi razgovor z ameriškim posebnim delegatom Normanom Davisom, s katerim se je najbrže posvetoval samo o razorožitvenem vprašanju. Italijanski delegat baron Alois je popoldne odpotoval iz Zeneve, da se bo z Mussolinijem posvetoval o nadaljnjem poteku pogajanj. Francoski krogi spravljajo njegovo potovanje v zvezo tudi s podunavskimi pogajanj.

Pogreb generala Judeniča

Nica, 8. oktobra. AA. Dopoldne so pokopali generala Judeniča, ki je med svetovno vojno poveljeval ruski vojski v Kavkazu. Položili so ga v kriptno ruske katedrale, kjer počivajo ostanki velikega kneza Nikolaja in princa Holdenburga. Pogrebniškim posebnostim je prisostvovala velika množica.

Razstava mlade slovenske arhitekture

Silajen pregled moderne arhitekturne umetnosti

Ljubljana, 8. oktobra. Včeraj popoldne so v Jakopičevem paviljonu slovensko otvorili razstavo mlade slovenske arhitekture, ki jo je priredil Klub arhitektov in na kateri se predstavljajo javnosti dvajset arhitektov, modernih nastopov arhitektov z okrog dve sto del. Razstava je prva te vrste v Ljubljani in je precej vzbudila silno živahno zanimanje. Že takoj v smotnih večernih urah — razstava je vsak dan odprta do osmih zvečer — je paviljon doživel pravi naval, saj nudi razstava zlasti ob razsvetljavi nadvse bogat užitek. Prav številnega obiska pa je bila razstava deležna tudi vso današnjo nedeljo.

Vsa znamenja kažejo, da za naše kulturno občinstvo skoraj ne more biti večje senzacije, kakor so zadeve o arhitekturi. Živimo v času, katerega eden najodličnejših simptomov je — vključno krizi — živahna gradbeno delavnost. Za nobeno stvar se človek toliko ne zanima kakor za prostor, ki v njem živi. Kakor čez noč se je v meščanu in v množicah zrevalonirala okus za hiše in mesta, mladi arhitekti so posekali džunglo starih, duševnih tradicij in so odprli pot novi formi, novemu smislu in novi življenjski vsebini. Na nobenem drugem duhovnem in delovnem področju ni preobrat tako očiten kakor tu in moderni arhitekti imajo po pravici zavest, da utirajo nova pota tudi drugim vejam kulture in družabnega življenja. Hiše, ki v njih ljudje prebivajo, so prva osnova njihovega življenjskega občutja in njihove usmerjenosti, in alternativa, ki jo je nova arhitektura zastavila družbi — ali naj bo namreč dom zaklenjena ječa, ali pa naj bo doma lepega, odprtega, radostnega sveta — je obenem alternativa, ki je zastavljena vsej stari organizaciji sveta. S težavo se prebija do svoje veljave nova smer. Uklešenost starega človeka in tradicija, pripravljenost mladine na komoden kompromis ne dajeja, da bi bil prodor triumfalen. V mladi generaciji arhitektov samih se še bijejo borbe med starih in novim. A da je nova, revolucionarna, svobodnemu človeku namenjena arhitektura na nezadržanem pohodu, najzgovorneje pričja prav razstava v Jakopičevem paviljonu.

Dvajset mladih arhitektov — dvajset samostojnih individualnosti in dvajset samostojnih iskanj. Ponajveč prihajajo iz šole mojstra Plečnika in prav vseh, tudi tistih, kar jih je študiral v inozemstvu, se drži vsaj rahla sled duha velikega, avtohtonega slovenskega oblikovalca. Toda mladi rod se je od palazov in estetskega razkošja preusmeril k kolektivni in praktični preprošnosti, njegovo poslanstvo je, ustvarjati za novimi socialnimi vidiki in za novega človeka. Med vsemi dvajsetimi razstavljalci ni nikogar, ki ne bi odločno ali vsaj od daleč sledil temu novemu stremljenju.

Idejno najbolj samosvoji je gotovo Tomazič, čigar načrt izpričujejo vsa voljo za kolektivnim reševanjem vprašanja o človeškem bivanju in domiselno iznajdljivost v vseh tehničnih možnostih. Stanovanjska kolonija za Bežigradom nakazuje novo smer v regulaciji mest, vila pod Golovcem je drzno zamišljen tip nove hiše, ki je vsa odprta soncu in svetu in ki ji tudi stene ne zavirajo najsvobodnejše variacije v obliki in posebnosti. Strenar je svojevrsten mojster v intimnosti gradbe in človeka. Zidovi njegovih hiš živijo z ljudmi, njegove najzgovornejše stvaritve so vrtni. Rohman in Kobe sta razstavila vrsto osnutkov in fotografij, ki vzbujajo splošno pozornost. Mojstrovina zase je vila inž. Dedka, ki je vzor dosledno izgrajenega modernega stanovanja z najbolj smotno izbranim in urejenim prostorom. Vila ob Ljubljani je živ primer, kako se enostavne moderne forme prilagajajo prav slednjeju miljeju. Znameniti je svobodno zamišljeni mobilijar, ki mimo vseh tradicij dosega najboljšo praktičnost in lepoto. Spincič razstavlja načrt preprosto lepe, vesele vile in mobilijarja. Omanen in Serajnik skušata podati skladnost med moderno formo in dekorativnostjo. Njuni interjeri so polni razkošnega, podedovanega komforta. Šantlova je razstavila samo osnutek slovenske cerkvice, v katerem družijo slovensko tradicionalno nabožnost z novimi arhitekturnimi elementi. Platner razstavlja prav zanimiv model vile za malo družino in širokopotezne načrte za hotel v gorenskem kotu in hotel v Splitu, ki je grajen po skeletnem sistemu in nam predstavlja prav svojevrstno rešitev vprašanja o ureditvi življenja v hiši z velikim, intenzivnim obratom. Mesar kaže v svojem delu neko strogo, distingvirano zadržanost nasproti revolucionarnim devizam. Pozornost vzbuja zlasti njegova intimo lepa letna hiša v Medvodah. Medved nam z vilo na Krku nazorno prikazuje, kako se naj vprašanje moderne gradbe rešuje v stilu današnje oko-

lo. Zanimiva je njegova zamisel šolskega kopališča. Kos razstavlja svojevrsten načrt dvonadstropnih stanovanj po ameriškem načinu in osnutek hotela v Splitu s skeletnim sistemom. Herman Hus je zastopen z načrti in modelom blejskega Park-hotela, ki nam predčuje zanimivo fazo v razvoju naše nove arhitekture. Oražem osvoji pozornost obiskovalca s suverenim zamislekom muzeja v obliki križa. Grabrijan razstavlja med drugim zanimive načrte malih stanovanjskih hiš. Karel Hus se nam predstavlja z velikopoteznima načrtoma šole na Dolu in učiteljskega doma v Ljubljani. Fatur je zastopen s svojim regulacijskim načrtom Jesenic, ki je

60 letnica petrovške šole

Včeraj so Petrovčani slovesno praznovali 60 let delovanja svoje narodne učilnice

Petrovci, 8. oktobra. Lepo smo danes ob precejšnji udeležbi občanov proslavili 60 let obstoja naše narodne šole. Po oficijelnem sporedu se je razvila prijetna domača zabava. Naj ob tej priliki očitamo v kratkem zgodovino svoje ljudske učilnice.

Iz skromne dvorazrednice se je šola razširila v sedanjo šestrazrednico z eno vzporednico. Na šoli deluje vseskozi nacionalno učiteljsko, ki se tudi marljivo udejstvuje izven šole. Zaradi naraščajočega števila šolskih otrok postaja sedanje šolsko poslopje, ki je bilo zgrajeno pred 27 leti za štiri razrednice, pretesno in bo treba misliti na prizidanje novih prostorov.

Že leta 1817. so se Petrovčani potegovali za ustanovitve lastne šole, a višja šolska oblast niso ugodila njih prošnji. Otroci iz okolice na levem bregu Savinje so do ustanovitve petrovške šole obiskovali šole v Zalcu, oni iz okolice na desnem bregu Savinje pa šole v Grizah (ustanovljeno 1838). Leta 1860. so petrovški občani na ponovno prošnjo za ustanovitve lastne šole dobili od tedanje celjske de. anije dovoljenje, da smejo to storiti.

Na pobudo v Zalcu službojočega podučitelja Gustava Potočnika je petrovška občina kupila posestvo, kjer stoji zdaj občinska hiša, za 5200 goldinarjev od posestnika Martina Cokana. Od posestva s prodali del zemljišča in za to izkupili toliko, da jim je ostalo poslopje skoro zasnovano. Kljub velikim neprivlačnostim, ki jih je povzročalo deželno šolsko oblastvo v G. d. u, je občina postavila enonadstropno dolgo stavbo, v kateri je bila v I. nadstropju nastanjena šola s stanovanjem za učiteljsko. Dne 6. novembra 1873. je bila šola slovesno otvorjena.

Prvi nadučitelj na šoli je bil Gustav Potočnik, ki je bil učiteljski od ustanovitve šole do svoje upokojitve 1. 1902. Za njegovega delovanja se je šola razširila v tri razrednice. Nadučitelj Potočnik se je izven šole zavzemal za pospeševanje vinarstva, ali pa je bil izvrsten sadjar. Zanimivo je, da je bila po njegovem prizadevanju ustanovljena kmetijska nadaljevalna šola, ki je trajala od 20. marca do konca junija 1. 1878. vsako nedeljo od 8. do 10. Četudi je nadučitelj Potočnik zrasel iz stare šole, je bil marljiv borec za moderne s. rnice pri vzgoji in pouku. Občani ga imajo še danes v prijaznem pomenu. Pod njegovim r. lednikom Antonom Žagarjem je petrovška občina postavila za štiri razrednice novo poslopje, ki je bilo slovesno otvorjeno 4. oktobra 1. 1906. Žal se nadučitelj Žagar, s pisateljskim psvodnimom Tone iz Gošče, ni dolgo veselil lepe stavbe, zakaj smr. ga je pobrala leta 1907. Bil je vreden učitelj modrnega kova, jeklen značaj, zvest prijatelj in izrečno dober tovariš.

Začasnemu šolskemu voditelju Josipu Kranjcu, ki uživa svoj pokoj v Celju, je bil 15. aprila 1. 1908. nadučitelj Ernest Slanc. Na njegovo prizadevanje in na prošnjo takratnega krajnega šolskega sveta petrovškega je štajerski deželni šolski svet 1. 1913. odredil razširjenje šole v petrazrednico. Med svetovno vojno je vojaštvo zasedlo tri učne sobe, tako da se je pouk mogel vršiti le v dveh učnih sobah. Za zasluge na šolskem polju in zaradi karitativnega delovanja v občini je bil nadučitelj Slanc imenovan za ravnatelja. Vojni čas s svojimi množičnimi napornimi posli mu je povzročil hude posledice. Njegove prerokbe o polomu Nemčije in Avstrije so se uresničile, le žal, da mu ni bilo sotoj dočakati našega uedinjenja. Po kratki mučni bolezni je preminul v še čvrstih letih 17. septembra 1918 na dan pogreba svoje dva dni prej umrle soproge Sidonije. Pokojni ravnatelj Slanc je bil vzorni učitelj in neustrašiv v boju za blagor šole in učiteljsva.

Po Slancovi smrti je prevzel vodstvo šole

ogromno, drzno zasnovano delo, in s celo vrsto drugih zasnutkov in dovršenih del. Dev in Černigoj sta s svojo hranilnico dravske banovine v Mariboru ustvarila veličastno delo, ki uspešno krči pot modernih arhitekturi v naši drugi metropoli. Z razkošno vrsto načrtov je zastopen Costa-peraria, ki je tvorec cele moderne mestne četrti v Ljubljani in je iz starejših generacij slovenskih arhitektov najboljše zahteve novega časa. Ogrin, ki je izmed vseh Plečnikovih učencev morda najvernejši slednik mojstra, je razstavil zanimive načrte gostišča na Gorenjskem, kavarne ob Bohinjskem jezeru in moderne gimnazije. Celo steno osrednjega prostora v paviljonu so razstavljali na duhovit način porabili, da v živi sliki in besedi nazorno prikazujejo delo arhitekta — od naročila do konca.

Vsa razstava je za Ljubljano izreden kulturni dogodek in zanimanje, ki se je v javnosti pojavilo prvi dan, bo prav gotovo vztrajalo vseh devet dni, kar bo razstava odprta.

Frl.

Ljubljanske dijakinje v Beli Krajini

Ljubljana, 8. oktobra.

V soboto je priredila naša mestna ženska realna gimnazija pod vodstvom ravnateljke g. Juga in profesorskega zbora celodnevni izlet v Belo Krajino. Božanski jesenski dan, poln toplega solnca, je spremjal našo žensko mladino na vsem potu preko Dolenjske. Metlika že dolgo ni doživela tako veselega dne. Nad 500 gojenk iz vseh razredov in oddelkov našega mestnega liceja se je zbralo na jutranjem dolenjskem vlaku. Železniška direkcija je šla šolskemu vodstvu rada na roko in je dovolila za zvečer poseben vlak iz Metlike.

Železniški vagoni so se, ko je stopila mladina vanje, hitro izpremenili v lepo okrašene vozove. Cvetje, zelenje in državne zastave so krasile vsa okna in radostno razpoloženje vsepovsod je pričalo, s kakim navdušenjem se je mladina odzvala povabilu g. direktorja, da si ogleda ta lepi kos naše domovine v njegovem najlepšem času — ob trgatvi. Meščani ob dolenjski progi so nekoliko presenečeni gledali okrašeni vlak in radi odzdravljali pozdravom, ki so jim doneli iz vozov. Enako so se po vsej Dolenjski, po njihavih in cestah ustavljali ljudje in nemalo začudeni gledali nenavaden vlak. Zgodilo se je, da je kmetič na polju, ko je oral, ustavil voliče in mahal v pozdrav. Tako je vesela mladina, ki so ji starši kljub krizi omogočili izlet, tako da se je izletela udeležila velika večina gojenk, prevzila Dolenjsko, ki je bila vsa v lepem jesenskem solncu, in Gorjance, kjer se je učenkam odpiral čudovit svet Trdinovih bajk in povesti. Saj je sicer to naši mladini najmanj znan del slovenske zemlje.

Vsa bela in svetlozelena je pozdravila mladino Bela Krajina s svojimi brezovimi gaj, vinorodnimi brdi, cerkvicami in zidanicami.

V Metliki je doživela mladina slavnosten sprejem. Na postaji je igrala godba in ko se je vsula pisana množica iz vagonov, jo je v imenu Tujskoprometnega društva pozdravil predsednik g. Malešič. Za pozdrav se je zahvalil direktor g. Jug, ki je opozarjal na stare lepe sege, ki so še doma po naših vinskih gorah. Z godbo na čelu je odšla nato mladina v mesto, pozdravljena iz vseh hiš in oken. Šolski upravitelj g. Tončič je poskrbel, da je bilo za prehrano vse urejeno. Razredni so se razšli po metliških gostilnah, kjer so domačini tekmovali med seboj, kdo bo mladini bolj postregel.

Takoj po kosilu se je razila pisana množica po metliškem trgu, kjer je bilo že pripravljeno grozde. Vse je uživalo zlahkni sad in prizer na trgu je bil nad vse slikovit. Ob 14. je odšla mladina v spremstvu sreskega načelnika g. dr. Hrašovca, sodnega starešine g. Širka in drugih po zanimivih potih proti Trem faram, kjer se je razgrnila pokrajina ob Kolpi. Mladina se je naučila prirodnih krasot, spremljevalce pa je povabil k sebi gospodar g. Brodanič iz njih sprejel po stari belokranjski navadi s kruhom, lukom in vinom.

Po vseh potih se je potem mladina vsipala proti mestu, kjer se je razvila pri muharju vesela zabava. Na vrtu je narodni poslanec g. Makar pozdravil goste, čemur je sledilo še več govorov. Obložena z belokranjskimi darovi se je mladina ob pol 18. vracala na postajo in s petjem in vriskanjem pozdravljala pri odhodu gostoljubno Metliko. S polnim zadovoljstvom nad lepim izletom je mladina z vlakom ob pol 22. dospela v Ljubljano, kjer so jo sprejeli starši. Bil je to nepozaben izlet, ki bo naši mladini ostal v najlepšem spominu.

Adventisti pričakujejo novega Mesija

Zagreb, 8. oktobra.

Verska sekta adventistov veruje, da bo prišel na svet nov Mesija, ki bo ves svet čisto preobličil. Pradomovina adventistov je Amerika. V okolici Zagreba so se začeli širiti pred nekaj leti, medtem ko jih poznaajo v Srbiji že iz leta 1. 1909. v Sloveniji iz leta 1. 1906. in v Vojvodini celo iz leta 1. 1902. Nekaj svojih vernikov ima ta sekta tudi okoli Samobora. V cellem jih je kakih 20, in sicer v vaseh Farkaševu in Domaslovcu, pa tudi v mestu Samoboru samem. Njihov glavni stan za samoborski okoliš je v Farkaševu, kjer se ti verniki od ostalih vaštanov ne razlikujejo v ničemer drugim kakor v tem, da praznujejo sobote in nimajo v svojih hišah po adventističnih naukih nikakih svetih podob. Sestanejo se vsako soboto in tedaj eden njih čita sv. pismo, čemur sledi globokouma obravnava prebrane svetopisemske vsebine.

V koliki Samobora je razširila to sekto neki tamonjski rojak, ki se je vrnil iz Amerike. Dasi se je sicer zelo trudil, vendar doslej ni dobil za to sekto več kakor 20 duš. Najzanimivejša pa je pri tem, da adventisti krstijo svoje otroke v katoliških cerkvah.

Tudi adventisti v Zagrebu imajo vsako soboto sestanke pri svojem duhovnem voditelju Šilingerju na Pantovčaku. Včeraj se

»Zlatorog« v Delavski zbornici

Ljubljana, 8. oktobra.

Snoči in danes zvečer se je v dvorani Delavske zbornice vršila predstava narodne igre s petjem in godbo »Zlatorog«, s katero so se javnosti pri kvit predstavili igralci mladega, a že prav delavnega dramatičnega odseka narodnega železničarskega glasbenega društva Sloga. Prisiljena romantična igra je v interpretaciji vnetih, talentiranih amaterjev in pod vodstvom režiserja Pečarja in dirigenta Premelca dosegla nadvse lep uspeh. Dasi dramatični odsek Sloge nima še bogatih tradicij za seboj in ne uživa še kakšnega razvpitega slovesa kakor nekateri drugi diletantski odri, vendar je na svoj večer privabil lepo število občinstva. Dvorana je bila skoraj povsem zasedena. Hvala, dojemljivi poslušalci so bili kakor ena sama velika družina: znamenje, da ima Sloga čisto svoj lasten strjen krog občinstva, kakor ima svoj krog navdušenih delavcev za kulturno stvar. Igralci so pokazali, da so v dobrih rokah, njih igra je bila — pač po režiserji zaslugi — harmonična celota, kakršno redko doživimo na diletantskih odrih. Nekaterih izmed igralcev se spominjamo že od drugod in videli smo, da stalno napredujejo. Z enako skrbjo je bilo nastudirano petje in godba.

S tem mladim, sveže navdušenim odrom Sloge so vsa znamenja, da smemo pričakovati od njega najlepšega razvoja.

Pred razpravo proti bratoma Malijema

Novo mesto, 7. oktobra.

Razprava proti bratoma Andreju in Antonu Malijema in Mici Golmajerjevi, za katero vlada veliko zanimanje, se bo vršila v sredo 25. t. m. Predsednik senata pri tem senzacionalnem procesu bo predsednik okrožnega sodišča g. dr. Josip Kavčič. Za poslušanje razprave se je doslej prijavilo veliko število Gorenjcev iz okolice Trziča, še večje število pa iz St. Vida pri Stični, kjer je bil izvršen grozni umor Malijeve žene Amalije. Vendar vsi radovedneži ne bodo prišli na svoj razen, ker je v veliki razpravni dvorani prostora le za 180 ljudi.

iti še k šivilji. Zmenila sva se za naslednji večer, da pojdeva v cirkus. Dala mi je svojo vitko roko in rekla:

»Do svidenja!«

Za rdečimi ustnicami je pokazala dve vrsti kakor slonovina belih zob. Potem je sedla v voz. Na prsih je imela moje naglje.

Potikal sem se med ljudmi. Se zmeraj se mi je podila v mislih Gitana, njen obraz, njene oči, njena podoba, ki me hki je. Kakor počasi mi je tekla čas, ki me je lčil od trenutka novega svidenja z njo. Namestu da bi bil delal, sem risal njeno ime na papir. Potem je le prišel tisti večer. Prišel sem na domeni kraj. Vse polno ljudi sem srečaval, le Gitane ni bilo.

Cakal sem na malem trgu pred cirkusom, hodil gor in dol s šopkom vrtnic v roki. Gledal sem na uro vsako minuto. Nestrpen sem postajal, toda še zmeraj sem čakal, čakal. Sam iz sebe sem se norečeval. Nič čudnega. Saj sem bil takšen zateleban zaljubljenec, iz kakršnih sem se vselej norečeval. Potem je potekla ura. Podaril sem rože nekemu dekletu, ki je prišlo mimo in šel sam v cirkus.

V nasprotni loži je sedela Gitana. Ko sem jo zagledal, se je pravkar ukvarjala s koščkom konfakta. Zraven nje je sedel neki možki svetlih las, najbrže švedski grof.

Kmalu sem videl, da me je zapazila. Potem je pogosto pogledala name. V odmoru med dvema dejanjema sva se srečala na hodniku. Delala se je, kakor da me sploh ne bi bila poznala. Potem sem na videz brez namere stopil zraven nje, ko je s svo-

jim grofom opazovala konje. Nenadoma mi je mimogrede stisnila roko, ne da bi me bila pogledala in se ob enem brez zadrege pogovarjala s Švedom.

Vendar je bilo nekaj — vsaj nekaj roke! Potem sem jo spet videl, ponosno, dostojanstveno s konfektom v ustih. Po predstavi se je z grofom odhajala v avtu. Ljudje so z občudovanjem gledali za njo. Jaz pa sem se čutil kakor izločenec. Zavidal sem mu in ljubosumen sem bil nanj. Nekaj kakor upor proti vsemu svetu se je budilo v meni. Hotel sem iti k njej — kaj me je brigal ta švedski grof?

Sam sem hodil po temnih ulicah in vse me je jezilo. Potem sem šel v hotel večerjat. Naključje je hotelo, da sem tam spet dobil Gitano s švedskim grofom. Jedla sta ostrige in pila šampanjec. Presenečeno me je pogledala in se nasmehnila. Misliti si je morala, da sem se peljal za njima. Zato sem šel v drug restaurant in na vso jezo udušil dve steklenki burgundca.

Drugo jutro sem dobil od nje pisemce. Opravičevala se mi je, da je bila zaradi višjih dolžnosti zadržana in tako dalje. Izrazil »višje dolžnosti« me je najbolj jezil.

Nekega popoldneva je prišla k meni na čaj. Obklela se je v lepo, diskretno rjavo svilo. Kadila je moje turške cigarete, klepetala o gledališču in dirkališču in se, kakor se je videlo, prav prijetno počutila v mojih mehkih naslanjajih in na mehki kozuhovini, ki je pokrivala moje otomano. Prav užival sem, ko sem jo gledal. Njene kretnje so bile take, kakor bi bila pokrita

Bayerjev križ je merodalen!

Brez tega zaščitnega znaka ni pristnega Pyramidona, a brez pristnega Pyramidona ni jamstva za hitro ozdravljenje glavobola in migrene.

Pyramidon

TABLETE

V. a. Jugela k. d. Zagreb, Gajeva 32. Oglaš je registr. pod št. br. 9483 od 31. IV. 1933.

je spet vršil njihov zbor, tako imenovani divizijski kongres. Na vprašanja novinarjev so odgovarjali, da so razpravljali na sestanku v cerkvenih rečeh in o notranjih vprašanjih. Več niso hoteli povedati. O svojih verskih zadevah so sploh radi zelo redkobesedni, sicer pa so dobri državljani in se ne upirajo izvrševanju državljskih dolžnosti.

Sin je v razburjenosti ubil lastno mater

Novo mesto, 7. oktobra

V Dolenji vasi pri Ribnici se je 26. junija pri posestniku Zobcu Francu pripetil tragičen družinski dogodek, ki je zahteval življenje 70letne Katarine, matere mladega gospodarja Franca Zobca. Mlademu gospodarju je njegova mati Katarina delala po očetovi smrti neznosne neprivlake. Starica je spravila sina in njegovo družino skoro na rob propada, ker je vedno stala na sodišču in vlagala proti sinu tožbe zaradi nesrečnega preužitka. Odvetniški stroški so jeli naraščati in so dosegli že visoko vsoto okrog 100.000 Din, za kar se je moral sin zadolžiti pri raznih denarnih zavodih. Da bi imel mir pred materjo, se je mladi gospodar France napotil v Kanado. Domov je pošiljal svoji ženi in materi vse prihranke, samo da reši domacijo pred propadom.

Ko je že po večini svoj dolg poplačal, se je leta 1930. vrnil domov s precejšnji prihranki. Dostojno je skrbel za mater Katarino, ki pa je bila z njim dobra le do časa, dokler se niso njegovi prihranki izčrpali. V hiši je nastal ponoven prepri, ki je bil za družino pravcat pekel. Sinova mati je pričela spet hoditi na sodišče, kjer ga je nazadnje tožila zaradi neke koruze in 100 Din v denarju.

Ko je sin mater dokazoval, da ji je to dajatev že odmeril, ga je ženska pričela preklinjati in mu očiti sleparstvo. To je sina tako razburilo, da jo je večkrat pozval, naj bo tiho in da naj ga pusti pri miru. Iz veže, kjer je stala, sin pa je bil v sobi, je trikrat odprla sobna vrata, skozi katera je neprestano grdila sina. Ta je bil baš pri delu in je popravil koso. Ker pa se mati še vedno ni hotela odnesti, jo je sin tretjič potisnil skozi vrata v vežo, kjer je padla. Pričela je po svoji stari navadi klicati sosedo na pomoč. Ti klici so sina tako raztogotili, da je na tleh ležečo mater udaril z železno koso dvakrat po glavi, in to s tako silo, da se je sam vrezal v roko. Videč, kaj je storil, je pohitel k sosedu po Bajčevo Franciško s prošnjo, da spravi mater v posteljo, kjer pa je starka, ne da bi se zavedla, kmalu izdihnila.

Sodišče, ki je danes ta dogodek obravnavalo, je obsodilo Zobca Franca zaradi tega krvavega dejanja na šest mesecev zapora, pogojno za dobro treh let.

PRISTOPAJTE K AEROKLUBU

Paul de Mille:

Gitana

Gitana so ji rekli zaradi južnjaškega obraza, zaradi rjavkaste barve, podobne tisti, ki jo vidimo pri okajenem ustniku iz morske pene.

Gitana je imela mehke, nežne roke, ustnice, ki so bile kakor košček škrlata in biserne oči. Bila je vitka in ozkih ramen. V njej je bilo toliko skritega ponosa, da je bila marsikomu nedosežna. Res je bila kurtizana, toda kdor je ni poznal, bi mislil, da je princesa iz kakšne južnoameriške države.

Ko sem jo prvič videl, je bila pomlad. Šla je sama po cesti Obkela se ji je tesno prilagala, na glavi pa je imela širok, črn klobuk. »Resnična dama. sem si mislil, pravljico bitje.«

Sledil sem ji. Kakor nedolžna izkušnjava je stopala pred mano. Izpod klobuka so ji silili gosti temni lasje in se kodrali v pomladnem vetru. Potem je nenadoma stopila v voz in se odpravila. Ostal sem sam.

Cez nekaj dni sem jo spet videl in šel za njo. Nekaj me je nedopovedno vlelo k njej. Potem sem srečal prijatelja, ki je stopil k meni in mi položil roko na ramo.

»Kam?«

»Za neko žensko.« sem mu povedal. »Pred menoj gre kakor kakšna knežinja z juga.«

»Sanjače?« se mi je zasmejal. Potem mi je vse povedal.

»To je Gitana.«

»Gitana?«

»Da, kurtizana. Z nekim princem je živel. Potem je imela umetnika. Zdal se zabava z nekim švedskim grofom, če se ne motim.«

»Kako dobro vse veš,« sem dejal z nekakšnim privzokom grenkobe v glasu. »Ali jo drugače poznate?«

Priklimal je.

»Seznani me z njo,« sem ga prosil. Stopila sva in jo kmalu došla. Prijatelj jo je pozdravil in me predstavil. Potem smo se izprehajali po parku. Gitana je bila v sredi med nama. Začeli smo se pogovarjati. Ona je bila očarljiva družabnica. Nekaj nebesko ljubkega je bilo v njenem glasu, sploh v vsem na njej.

Nenadoma pa je dejal prijatelj, ki se je na take reči dobro razumel: »Renata!« Delal se je, kakor bi bil opazil neko znanko v omnibusu, ki je prav tedaj obstal blizu nas. Hitro se je poslovil in šel. Tako sem ostal sam z Gitano. Šla sva dalje in se vneto pogovarjala.

Časih sem jo od strani pogledal. Nežen profil, mehek in voljen, temne, dolge trepalnice in precej izrazit nos. Tako neprisiljeno je govorila, tako prirodna je bila v vedenju in hoji, da sem se počutil kar domačega zraven nje. Sedla sva na kavarniško mazo in popila nekaj hladilnega. Pisano teraso in popila mimo nju. Ko je prišla življenja je drvelo mimo nje. Sem kupil od šla k mizi mlada cvetličarka. Sem kupil od nje šopek rdečih nagljev. Zataknila si jih je v nedrje in pila počasi s slamic hladilo pijačo.

Potem sva se ločila. Rekla je, da mora

z nekim nevidnim hermelinom. Časih je nenadoma obstala sredi besed. Oči so se ji nekam otožno lesketale, kakor bi mislila na nekaj neizmerno resnega. Bila je malce nervozna: zlasti roke so ji tu in tam podrtle. Kdor bi jo prvič videl, bi mislil, da je mlada, imenitna žena.

Pogosto je prihajala. Nisva govorila o ljubezni, čeprav sem jo iz srca ljubil. Toda svojih čustev ji nisem hotel izdati. Nekega popoldneva, ko sem ležal na otomani in se z njo pogovarjal, je sedela pri meni. Nenadoma pa se me je oklenila okoli vratu. Njene oči so nalikovale živalskim in koža ji je postala temna. Potem ji je bruhnilo čez ustnice kakor lava:

»Ljubim te!«

Odsihmal sem čutil v njenem opoju odtenek nekakšne ponižnosti, ki me je osrečeval. Preživela sva toliko srečnih ur, le misel na švedskega grofa me je zmeraj trpinčila in mi ni dala ponoči spati.

Zmeraj, kadar sem ji hotel o njem govoriti, mi je brez besede položila ročico na usta, da nisem mogel nadaljevati. Da, ljubosumen sem bil, toda videl sem, da se zaradi tega ne misli spreti s svojim švedskim grofom. Prisilili pa je nisem mogel.

Nekega dne pa je prišla k meni, se nasmehnila in mi dejala, da misli za nekaj tednov odpotovati v morskopališče. Šved mora namreč za mesec dni odpotovati domov. Prasila me je, naj grem z njo. Rad sem ji obljubil, da pojdem. Ona pa je vsa vesela zaplesala po sobi.

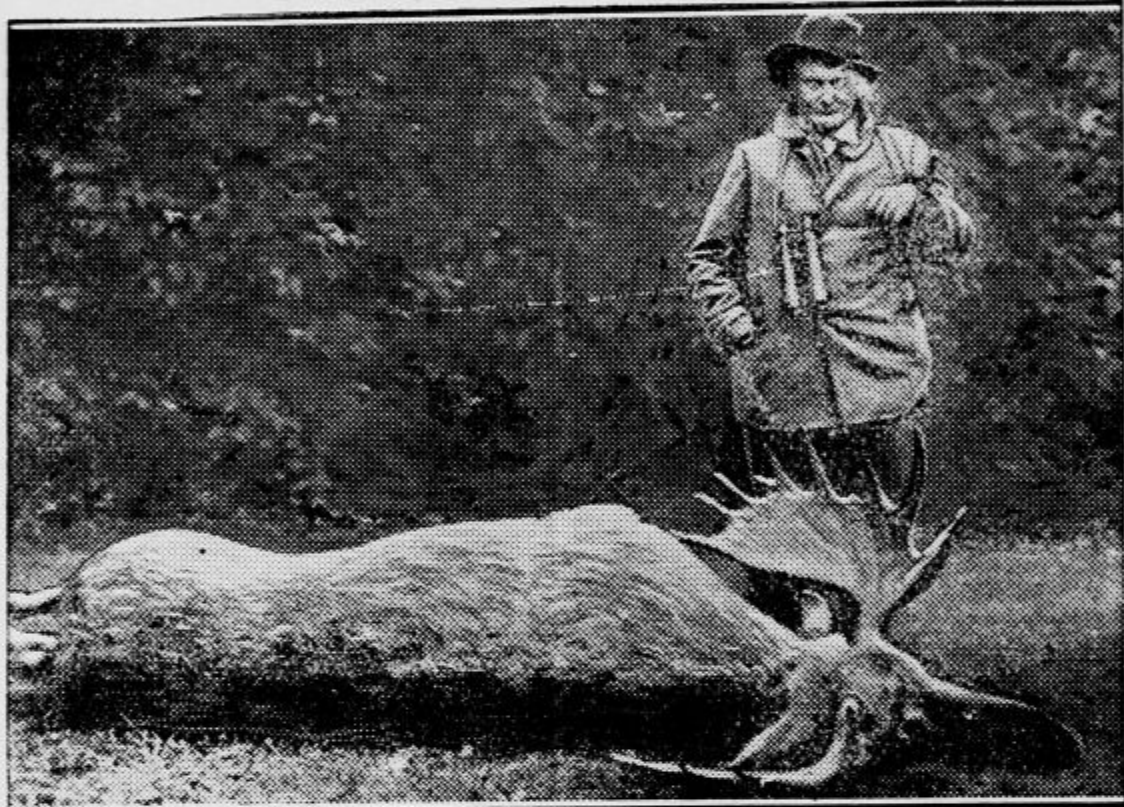
DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Protihitlerjevska manifestacija v Parizu

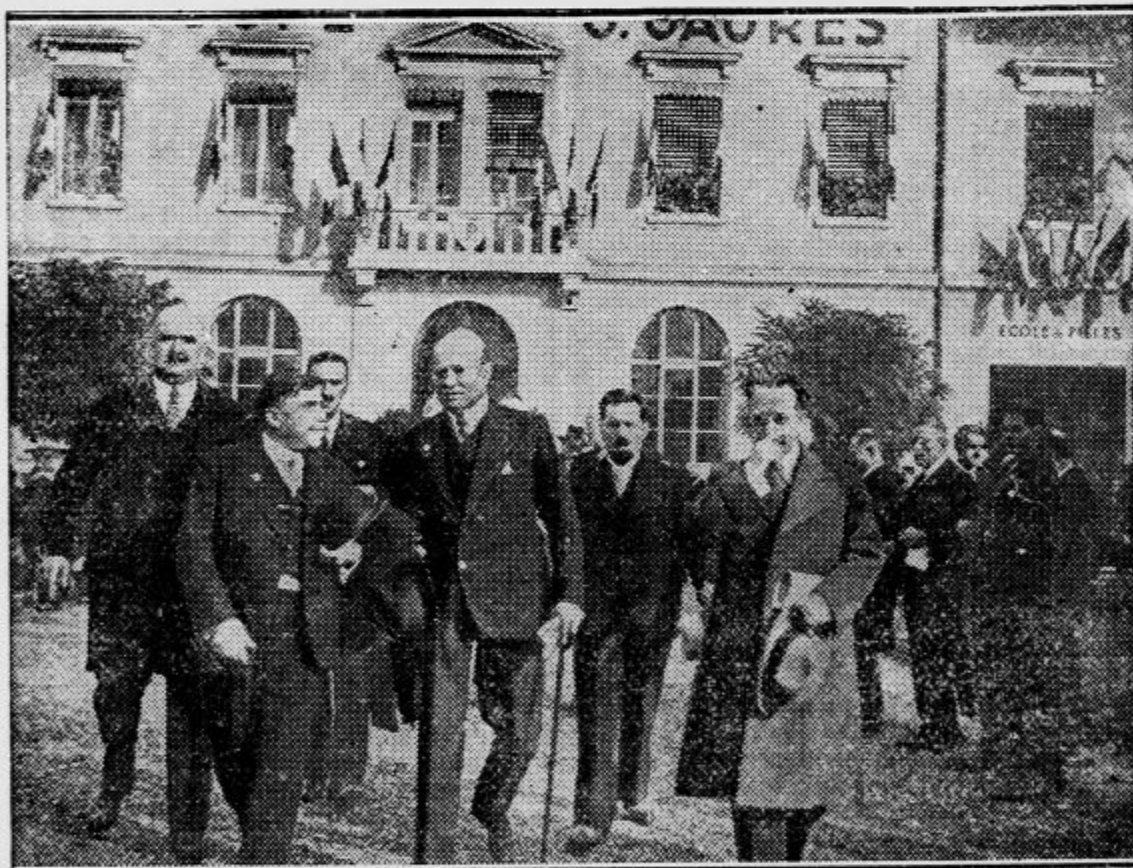
V vincenneškem gozdu pri Parizu je bila te dni velika manifestacija proti hitlerjevskemu režimu v Nemčiji. Demonstranti so nosili okoli smešno figuro s kljukastim križem na rokavu

Pruski diktator na lovu

Topot ni ustrelil kozla, ampak losa

Šola Jeana Jaurès v Lyonu

V navzočnosti francoskega prosvetnega ministra Monzieja so te dni otvorili v Lyonu novo šolo, ki je dobila ime po Jeanu Jaurèsu

neko osamljeno kopališče. Najela sva si krasno vilo na hribu v razgledu na morje. Tam sva se verande gledala po obali in živahno vrvenje ljudi na pesku.

Čudoviti so bili ti dnevi. Dosti sva jezila po okolici. Dobila sva namreč dobre konje na posodo. Gitana se je v sedlu zelo dobro počutila. Kolikrat sva divjala zjutraj na vse zgodaj ob morju, ko se je solnce teplo s srebrnimi jutranjimi oblaki in je vel jutranji veter nad valovi.

Na obali sva si sezidala z lopatami grad iz peska. Gitana je nosila navadno temno, višnjevo platneno krilo, svetlo bluzo iz svile in slamniki. Najrajši je leno polegala v pesku in spuščala drobni pesek skozi prste. Pri tem je stmelala pod nebo. Ali pa je brala knjigo in kadila cigarete, dugo za drugo. Zmeraj sem jo opazoval z nekakšnim občutkom srečne, blažene za ljubljeno. Njeno vitko telo, ki je znalo biti tako mehko voljno, svetle lase na svetlem pesku, brezbarvne roke in čudovito oblikovane noge v tankih, prosojnih svilenih nogavicah.

Kosila sva vsak dan na verandi najime vile. V nasprotni vili sva dostikrat videla že starejši zakonski par z dvema mladima dečkoma. Ob strani spet nekega Angleža. Ta je slonel na svoji ograji in malomarno kadil iz kratke pipe. Imel je ostro izrezan obraz in svetle, vodene oči Gitana se mu je časih, kadar je bila prav dobre volje, spakovala. Prav tako se je naslonila na ograjo, potisnila spodnji ustnici naprej, puhnila nekaj dima v zrak in rekla zateglo:

»O, yes«. Neko jutro sva ga srečala na konju. Konj je bil premajhen, da so se mu noge skoraj dotikale tal. Od daleč je bil videti kakor don Quijote. Pozdravil naju je, ko je jeznil mimo. Gitana je nekaj pogledala za njim in se mu smejala. To se mi je zdelo odveč.

Da, najprej se je iz njega norčevala, kmalu pa sem opazil, da se je začela zanj zelo vneto zanimati. Morda bolj, kakor si je sama mislila. Ko sem prišel nekega popoldneva od ježe utrujen domov, sem dobil Gitano naslonjeno na ograji verande, na drugi strani pa je bil Anglež. Pogovarjala sta se. Priznam, da sem postal ljubosumen. Gitani se je od veselja svetil obraz, ko sem stal za njo. Ko me je opazila, pa je postal tako ponižno resen, da me je nekaj zgrabilo. Izdajstvo me je zapeklo in kakor v bliskovni misli pred sabo vse, kar se bo še zgodilo. Vedel sem, kaj mora priti. Potem me je Angležu predstavila za svojo ga moža. Po kosilu je rekla:

»Ali ni prijazen človek?«

»Tako?« sem jo vprašal.

Tudi posled je bila z menoj zaupljiva in ljubezniva, toda tisti odtonek ponižnosti, ki mi je prej tako dobro del, je kar nekam izginil. To sem dobro čutil in postal vase zaprt, čemerem. Kmalu je prišel dan, ko sem videl, da so njeni občutki do mene postali že mlačni. Se zmeraj se je privijala k meni kakor mačica, toda čutil sem, da se sili, da hoče biti z menoj dobra in ljubezniva samo zato, ker me noče žalostiti. In najhuje je bilo, da tega nisem mogel pre-

Truplo v zaboji

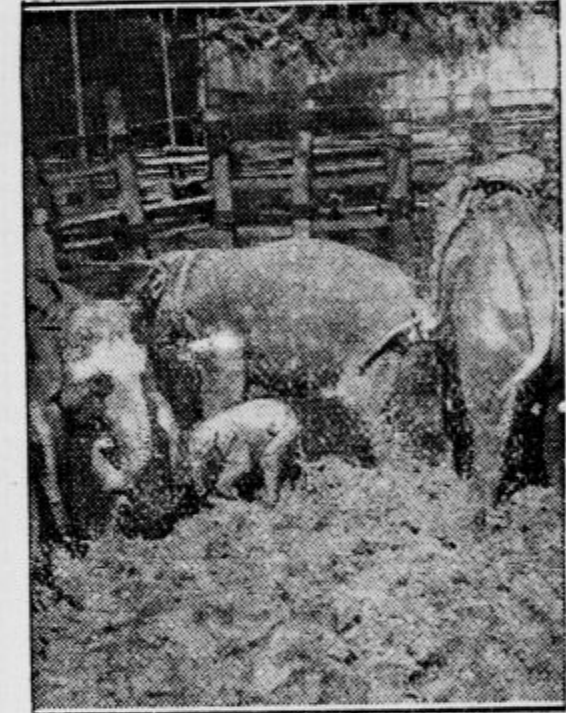
V bukarešanskem predmestju Dudesiju je te dni neki delavec po imenu Blazian odpovedal stanovanje. Ko se je selil, je opazila njegova prejšnja gospodinja, da je naložil velik in dozdevno težaj zaboj na majhen voz. Vprašala ga je, kaj je v njem, mož pa ji je s surovo opazko pokazal hrbet. Gospodinja se je stvar videla sumljiva in je opozorila policijo, ki je v zaboji napravila strašno najdbo: na kose razrezano truplo delavčeve žene. Blazian je bil te kose pokrtil s soljo, da bi ne začeli gniti. Pravi, da se ni mogel ločiti od umorjene žene in je hotel njeno truplo prenesti v novo stanovanje.

Žrtev trapeca

V nekem madridskem cirkusu je padla te dni s trapeca in se ubila mlada japonska artistka Juki Najato. Treščila je na zemljo iz višine 16 metrov

Udomačevanje slonov

Preden začno služiti sloni svojim gospodarjem v Indiji, jih dresirajo v posebnih ogradah, kjer jih primerno ukroto, da ne divjajo

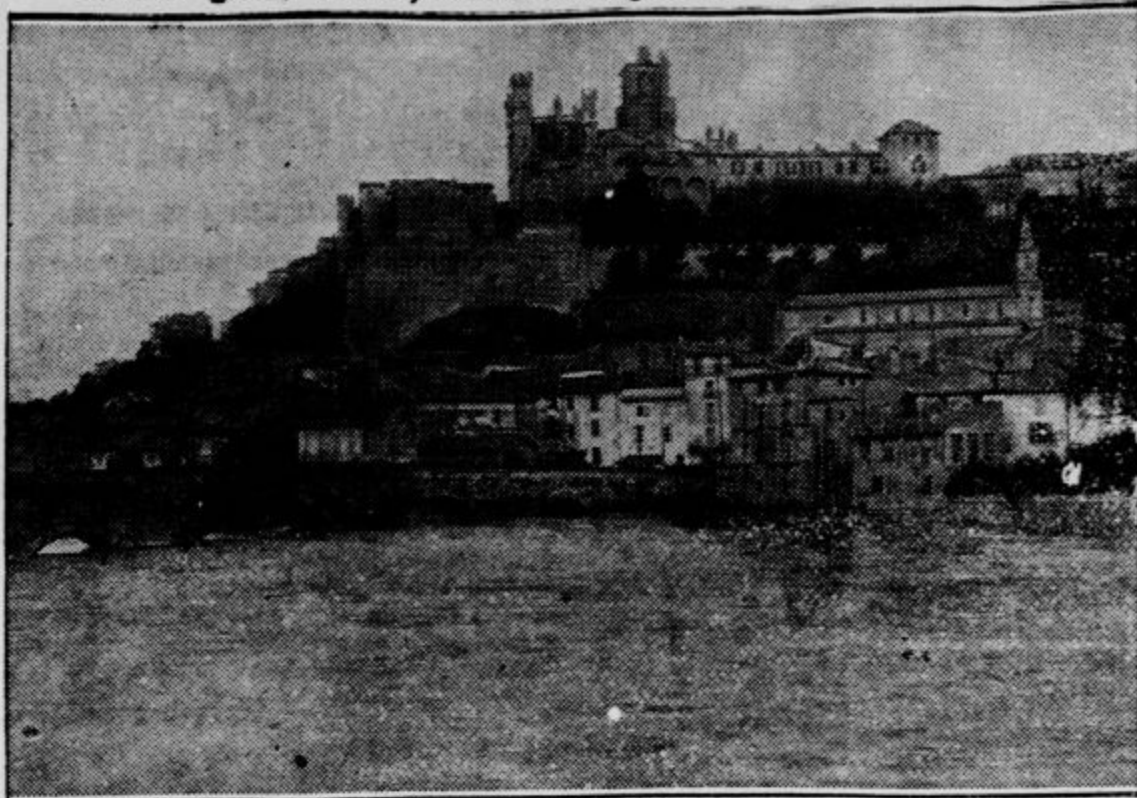
Lep morski volk

Pri Moray Firthu na Škotskem je neki ribič vjel 500 kg težkega morskega volka, ki so ga hodili ljudje ogledovat od blizu in daleč

Pri boleznih ledvic, seči, mehurja in danke, omili naravna »Franz Josefov« grenčica tudi silne težkoče pri potrebi v zelo kratkem času. Spričevala iz bolnišnic potrjujejo, da je »Franz Josefov« voda, ker olajša potrebo brez bolečin, zelo priporočljiva za redno uporabo za staro in mlado. »Franz Josefov« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Ceste pod vodo, mostovi jedva molijo iz nje

V Beziérsu (južna Francija) so imeli prošle dni hude poplave, ki so napravile ogromno škodo

Iz akvaristove torbe

O morskem okunu in drugo

Oglejmo si danes nekatere morske ribe, ki se razlikujejo od drugih po ustroju telesa in v zvezi s tem tudi po nenavadnih lastnostih. Za opazovanje na prostem si moramo nabaviti podmornico z velikim oknom, kakor ga je ustvarila domišljija duhovitega Francoza Julesa Vernea, in ta nas naj odpelje v severna morja. Plovec nad skalovitim dnem v polmraku opazimo med ostalimi ribami prikazen ribje oblike, ki tiči nepremična na skali. Ima veliko glavo in veliko dromedarsko grbo na hrstu, trebuh je pa širok in sploščen. Tej ribi je priroda izpremenila trebušne plavuti, ki so bile tik pod prsmima, v nagubančeno ploščo in z njo se drži na kamnih in na drugih predmetih. Plava z nespretnimi gibi precej težko in po kratkem plavanju se kmalu spet zasidra. Ta riba je morski okun (Cyclopterus lumpus), ki zraste do 60 cm. Majhne ribice, ki jih denemo v akvarij, se seveda tudi tukaj zasidrajo na dnu ali pa na šipi, spuste se pa samo takrat, ko vidijo, da se pogreza nastrgno meso ali črvicek na dno. Hrano hitro poberejo, prčim se pa prilipijo na najbližji kamen. V morju čakajo te ribe, da jim priplava živa hrana dobesedno v gobček.

Dasi jim je mir nad vse, se napotijo okuni enkrat v letu na ženitovanje k oddaljeni obali. Čim se ikrnica opusti jajčec, jih mlečnik narahlo pokrije in člane kot čuvar pri gnezdu, dovajajoč kram s plavutami svežo vodo, sicer bi splesnile. Pri tem poslu ne razume nobene šale, nihče ne sme v bližino. Ko se izležijo okunčki, smuknejo iz gnezda k očetu, kjer se takoj prilipijo. Ko vidi stari okun, da ni nič več v gnezdu, odplava z mladici od obale na varnejše mesto, kjer je za malčke tudi dovolj majhnih živalic, tako zvani plankton.

Iz severnih morij krenemo na severno-zapadno obalo Afrike, kjer je riba, ki jo iščemo, zmeraj zastopana. Pri počasni vožnji bomo kaj kmalu zapazili, da se je neko bitje oprijelo šipe okna našega Nautilusa. Po natančnem ogledu smo ugotovili ribico, ki se drži z glavo na šipi. Ribice te vrste imajo na gornjem delu glave podolgovato ovalno ploščo, s katero se drže na skalovju, na brodovih in na morskih pseh. Pri teh ribicah ni hrbet izbočen, temveč trebuh, ki je poleg tega temnejše barve kakor hrbet. Zakaj? Ker se s celom drže, mora biti hrbet raven, sicer se ne bi moglo prijeti. Ker tiči hrbet od predmeta, na katerem je riba zasidrana, je ostal belkast, trebuh je pa temnejše barve, ki se prilagodi okolici in s to zaščitno barvo je živalca varna pred grabljivkami. Redek je primer, da je brod ali pa morski pes brez teh tihotap, ki se pušče prevažati brezplačno po vseh morjih. Riba te vrste plavajo razmeroma spretno z vijugastimi kretnjami telesa kakor naša činklja in piskur. V akvariju se zasidrajo kakor morski okun, samo z razliko, da vidimo pri njih, če so na dnu, temni trebuh, če so na šipi, pa svetli hrbet. O teh ribicah so pomorščaki starega in srednjega veka pripovedovali, da morejo ustaviti brodove. Imenujemo jih ustavke (Echeneis remora). Z njimi so baje lovili želve. Ribico so privezali na vrvi in če so srečali morsko želvo, so ribici podaljšali vrvi, da se je zasiovala na želvi, ki so jo potegnili k čolnu. Z afriške obale se vrnimo nazaj v Sredozemsko in Jadransko morje. Tam naletimo na ribice, ki jih imenujemo prilpeke. To so nežne ribice, ki imajo na trebuhu po dve plošči, s katerima se drže na skalah in drugih predmetih, kjer tiče skoro vse svoje življenje. Dr. Kišpatič navaja kot najlepšo izmed teh prilpekov ribico z imenom Lepaizem bimaculatus, ki je res krasna. Ne

zraste preko 10 cm in je zaradi tega za manjše morske akvarije zelo prikladna.

Ker je naše morje polno raznovrstnih krasnih ribic, jim moramo polagoma utreti pot tudi v naše akvarije, kajti dolžnost akvarista je, da se upozna z vsemi ribicami svoje domovine.

O. S.

Vremenski pregled

Veliki anticiklon, ki nam je bil v prejšnjem tednu naklonil tako lepo vreme, se je v začetku tega tedna nekoliko razmaja in njegovo gospodarstvo je bilo že močno v nevarnosti ter se je za dva, tri dni prekinilo. Do živega pa mu ni mogla francoska depresija, ki je bila celo precej oslabela ter se je umaknila še bolj nazaj čez Biskajski zaliv, marveč ga je naskočila velika nova atlantska depresija, ki se je bila pojavila daleč na severu, še severno od skrajne Skandinavije. Ta depresija je bila izredno močna, kakor so običajno le pozimi, s svojim ogromnim vetrovnim sistemom, je prožila silne viharje nad severnimi morji. Preko nedelje se je pričela čez Skandinavijo in Finsko širiti proti jugu na Baltičsko morje in sicer z veliko naglico. Ze v ponedeljek se je njen vpliv pričel širiti čez naše kraje, zapihal je zapadni veter in pričelo se je oblačiti. V torek, ko se je bilo središče depresije prestavilo nad severozapadno Rusijo, nas je že zajel mrzli zračni tok od severozapada; ohladilo se je naglo, pričelo je deževati in v noči od toka na sredo je prav pošteno lilo, še bolj kot pri nas pa v Avstriji. Deževalo je tudi drugod po srednji Evropi, ob Baltičskem morju in v zapadni Rusiji. Zakaj depresija je zagnala v te predele, ki so bili v zapadnem sektorju njenega vetrovnega sistema, zelo mrzli zrak prav od polarnih krajev. Zato se je ozračje jako shladilo, temperatura se je povsod naglo in močno znižala, po gorah je precej nizko navzdol snežilo. Toda na srečo se je ruska depresija naglo prestavljala proti vzhodu, proti Uralu, z njo vred je potoval seveda vetrovni sistem ter se oddaljeval od nas, za njim pa je pritisnil znova anticiklonski pas, prinašajoč nato z višjim zračnim pritiskom lepše vreme. Drugo polovico tedna smo bili znova pod gospodstvom anticiklonskega vremena, zjasnilo se je in dobili smo znova prav prijetne jesenske dneve, seveda z neizogibno meglo v jutrih, ki postajajo čimdalje hladnejša.

Anticiklon nas je obvaroval tudi pred novo atlantsko depresijo, ki se je pripodila z Oceana, pa je mogel njen vpliv zasesti samo severno polovico Evrope. Nič nimamo zoper to, če nas anticiklon varuje tudi še nadalje pred oceanskimi depresijami, ki bodo seveda sedaj postajale čedalje večje in močnejše.

Obilen otroški blagoslov

V madžarskem kraju Sechenyju je žena nekega mlinarja te dni rodila trojčke. Srečni oče je pridelal gostijo z godbo in plesom, ki je trajala vso noč.

Trojčki so precej redek blagoslov božji. Pred nekoliko leti pa je neka Belgijanka v enem letu vendarle dvakrat imela trojčke, tako da je rodila v tistem letu šest otrok. Še bolj rodovitna je bila v Parizu žena nekega peka, ki je v sedmih letih sedemkrat rodila trojčke. Neke Ormsbyjeva v Chicagu je bila isto tako poročena 7 let in je v tem času rodila enkrat trojčke, enkrat četvorček in dvakrat dvojčke. Neki farmar v Jorkshiru je imel od svoje žene 38 otrok, neki Kanadijec, ki je pa bil štirikrat poročen, ima 45 otrok. Ko je slavil v polni kreposti svojo 70letnico, se je 38 otrok udeležilo te slavnosti.

gleža ljubim!

Tedaj sem pograbil bič in jo z vso silo udaril po hrbtu, ki sem ga tolikrat poljubljal. Prestrašeno je kriknila kakor ranjen otrok, kakor na smrt ranjena ptica. Potem se je sesedla in njen konj se ji je splašil. Videl sem, kako žival divja in nisem mogel pomagati. Na najhuje sem bil pripravljen. Nekaj časa se je vzdržala na njem, nato pa so jo zapustile moči. Opotekla se je in padla na pesek. Dobro, da se ji ni noga zataknila v streme. Oddahnil sem se. Konj je takoj obstal, začuden pogledal in v zadregi stopical po pesku.

Pognal sem k njej, skočil na tla in Gitano pobral. Bila je bleda kakor zid in skoraj brez zavesti.

»Odpusti« sem dejal. Nič mi ni odgovorila. Se pogledala me ni. Težko je dihala in le malce se je oprla ob mojo roko. Videl sem, da je na smrt izmučena.

»Odpusti« sem dejal še enkrat. Naposled sem ji dal uzdo svojega konja in stopil po njenega. Rad se je dal prijeti. Bil je ves oznojen, da se je od njega kadilo, kakor iz dimnika. Privredel sem ga k Gitani. Kakor živa nesreča je čepela sredi peska. Kakor lepa je bila v tistem trenutku. Blede kakor biser. Sožitje se me je lotilo. Potem je vstala. Videl sem, da hoče zlesti na konja.

»Pomagaj mi,« je rekla.

Pomagal sem ji v sedlo in potem zajezdil svojega konja.

»Sama pojdem domov,« je suho dejala. Nisem se ji upal ugovarjati. Počasi, skljup-

»Kaj?« se je začudila in me preplašeno pogledala.

»Ali ljubiš Angleža?«

Odkimala je.

»Vendar ga moraš ljubiti,« sem ji rekel.

»Dobro sem to opazil. Ali misliš, da sem slep?«

Pomnila mi je roko in se prijazno, skoraj sočutno nasmehnila. Tako bi dajala roko pridnemu hotelu v slovo, sem si mislil. Nisem je hotel vzeti.

»Gitana, rad te imam!« sem potem dejal. »Ne vem, kako bi mogel poslej živeti brez tebe. Prežalostna bi bila moja bodočnost, če bi me ti pustila. Hočem, da boš samo moja — ali me razumeš? — samo moja in nikogar drugega. Povej mi, ali hočeš postati moja žena?«

Nič mi ni odgovorila. Pobesila je oči in se zastrela v konjevo gibovo.

»Hotel bi, da bi se poročila. Gitana povej, ali ti je to prav?«

Moje besede so zvenele kakor bi jih bil govoril pred njo na kolenih, ona pa se je samo smehljala.

»Ne, ne nikoli!« je rekla odločno.

»Nočeš?« sem vzkliknil trdo in užaljeno.

»Nikoli!«

Tedaj me je pograbila jeza. Tej želji se je uprla. To da je odklonila. Zaradi nje sem se hotel odreči svobodi, njej sem se hotel podariti...

»Hoč e m!« sem še enkrat vzkliknil. »Pristi!«

»Sovražim te!« je takrat zakričala in oči so ji zagorele v jezi. »Zaničujem te! An-

Pričakovani poraz Primorja

Točke: Zagreb 35, Ljubljana 19.

TEDEN DNI FILMA

Kakor ustvarjena sva drug za drugega...

To je pesem Marije Jeritze v novem filmu »Velika kraljica Aleksandra«. Je to film velike pevke, dovršen, živahen in poln ljubzenskega čara. Film, ki se pravkar dovršuje v Schaschovih ateljejih na Dunaju, bo tudi za razvajeno publiko pravo doživetje. Marija Jeritza je položila v svojo vlogo vso dražest svoje osebe in vso toplino svojega glasu. Dasi zahtevajo 10urna snemanja dnevno od pevke velike napore, sodeluje vendar z nepopisljivim veseljem pri tem prvem svojem filmu. Obdana od najboljših partnerjev (Paul Hartmann, Johannes Riemann, Leo Slezak in Szoké Szakall) ustvarja Jeritza v režiji Wilhelma Thieleja v Caru Leharjeve glasbe nepozaben scene. V 8 pesmih izliva svojo ljubzen do mladega junaka, velikega kneza Mihajla (Paul Hartmann), ki jo je proti carjevi volji poročil kot svojo morganatično ženo. V čarobni okolici globoko v Rusiji stoji baročni radič, kjer obiskuje veliki knez Mihajlo svojo ljubljeno soprogo, dokler revolucija in beg v emigracijo ne prekineta idile. Mnogo dejanja, mnogo ljubezni, a tudi mnogo tragike je v tem Jeritinem filmu. Iz težkih misli na zbudita vsakokrat mojstra Slezak in Szakall, ki s svojim humorjem in neprisljivno veselostjo izvajata solze prave radosti.

Preganjanje kristjanov v starem Rimu

Cedalje bliže prihaja dan, ko se bo tudi pri nas predvajal film, ki mu je brez dvoma prisoditi edinstveno mesto v umetnosti zvočnega filma. Ta film, ki ga je za Paramountovo družbo režiral in insceniral Cecil B. de Mille, ima naslov »V znamenju križca«. Središče dejanja je preganjanje kristjanov, ki so se pričelo za vladanja cesarja Neronca.

Vzrok Neronove mrznje do kristjanov je znana reč, sicer se pa tudi dejanje filma razvija tako, kakor nam zgodovina poroča o teh grozotah. Leta 64 po Kr. je velikanski požar upeljal veliki del večnega mesta. Ljudje so govorili, da je Neron sam požigalec. Ker je pa hotel ta sum odvrniti od sebe, je obdolžil kristjane požiga in jih pričel neusmiljeno preganjanje in zatiranje.

Iz raznih vzrokov je to obdolžitev sprejel rimski narod z odobravanjem. Vsi pogani so gledali na novo vero zviška, sovražili so kristjane, ker so se v načinu življenja razlikovali od njih, ker so se jim videli njihovi tajni sestanki sumljivi, protidržavni, zakaj učenci nove vere se niso udeleževali določenih državnih verskih obredov, ki so bili tesno zvezani z meščanskimi dolžnostmi.

Proti mladi krščanski veri se Rimljani niso borili zaradi verskega fanatizma, saj so bili Rimljani z redkimi izjemami skrajno neobčutljivi za versko plat življenja. V ogromni rimski državi je bilo nešteto ver, ki so se v miru razvijale, ne da bi kdaj prišlo do nesporazumov, ker so se vsi pripadniki raznih sekt pokorili tudi državnim verskim določilom. Zgolj kristjani, ki so jih sprva imeli za židovsko sekto, so bili svoje glavni. Zanimali so obstoj posvetnih cesarstev ter priznavali le božje kraljestvo, kar je dajalo rimskim oblastnikom dovolj povoda, da se borijo proti tistim, ki jim utegnejo omajati oblast in ugled.

Vodja pretorijancev Tigellinus (Jan Keith) v filmu »V znamenju križca«

Rimski cesarji so preganjali kristjane celih dvesto padeset let. Zgodovina nam našteva deset poglavitnih preganjalnih dob. Zverinska misel i mučilstva in preganjanja se je rodila v puhi glavi cesarja Neronca, pri poslednjem preganjanju je pa imel cesar Dioklecijan prste vmes. Najstrašnejše preganjanje kristjanov pa ima na vesti cesar Decij, ki je vladal sredi tretjega stoletja. Decij je menda resno nameraval iztržiti vse kristjane, vendar se pa kljub vsem krvavim grozodejemom ni posrečilo zatreti krščanske vere. Cesar Dioklecijan, ki je z neizmerno ljubeznostjo izkušal ohraniti cesarjem dolžno dostojanstvo, je po 40 letnem premoru odredil leta 303. novo preganjanje. Rimsko drhal in vojaštvo so naščuvali na kristjane. Podivjane množice so jih zverinsko ubijale in mučile.

Temu nečloveškemu početju je napravil konec šele Dioklecijanov sovražnik in naslednik Galerij, ki je izdal strpnostni edikt. Odsihmal je v rimskem cesarstvu preganjanja in zatiranja kristjanov konec.

Slehera doba preganjanja je rodila prav nasprotno sado, kakor so si jih oblastniki obetali. Mučenci, ki so trpeli za svoje prepričanje najhujše muke in zasramovanje, so bili marsikomu zgled. Marsikdo je prav zaradi njih prešel v vrste novih vernikov. Neki papež je pravilno rekel: »Kri mučnikov je bila najboljša setev.« Očiščeno kvarnih vplivov poganstva je šlo krščanstvo na svojo zmagoslavno pot po svetu ter si je v teku stoletij pridobilo milijone vernikov.

25letnica esperantskega gibanja med Slovenci

Letos poteče pet in dvajset let, kar se je v pravem pomenu besede pričelo esperantsko gibanje med Slovenci. Če zabeležimo to suho dejstvo, čitateljem najbrž ne bo takoj živo stopilo pred oči, da pomeni teh 25 let — 25 let intenzivnega kulturnega dela, zlasti intenzivne propagande za naš narod in za našo kulturo v mednarodnem svetu. Esperantisti niso ena tistih kričavih sekt, ki vsako svoje najskromnejše nehanje obešajo na veliki zvon, temveč so tihi, pa vztrajni delavci, ki se ne pehajo za priznanje in za nagrade javnosti. Od nas pa zahteva že gola kroničarska dolžnost, da se z nekaj besedami pomudimo ob tem zanimivem kulturnem jubileju.

Pred pet in dvajsetimi leti je prišel dr. Ljudevit Koser, ki zavzema danes odlično mesto sekretarja v zunanjem ministertvu v Beogradu in ki je bil prej več let v naši diplomatski službi, sejati seme esperanta med Slovenci po tedanjem spodbujanju štajerskem, zlasti v Mariboru in Ptuj. Leta 1908. je izdal prvo gramatiko esperantskega jezika v slovensčini, ki je vzbudila v javnosti vsesplošno zanimanje ter je bila takoj razprodana. Neumorno je prirejal esperantske tečaje, na katerih je pridobival in vzgajal nove privrženice umetnega mednarodnega jezika, obenem pa se je takoj poslužil prilike, ki jo esperanto zlasti ljudem iz malega naroda proži za mednarodno propagando. Z verno se je lotil prevajanja iz slovenske književnosti in je prevedel v esperanto lepo vrsto Prešernovih in Gregorčičevih pesmi in pa Tavčarjevih novel. Na zadnjem esperantskem kongresu je bilo dr. Koserju v priznanje za njegove velike zasluge na tem polju podeljeno častno članstvo Jugoslovanske esperantske lige. Dr. Koser je sestavil tudi ključ za esperanto za Slovence.

Kako živahno je esperantsko gibanje že pred vojno poseglo tudi na naše podeželje, nam zanimivo pričra primer trdnje gorejske korenine, posestnika Ivana Matiča v Zabrezni pri Zivnici, ki je bil že te-

daj naročen na celo vrsto esperantskih listov in je v svojem domu uredil lepo esperantsko knjižnico. Kot esperantist z dušo in telesom si je v testamentu tudi zagotovil epitaf v mednarodnem jeziku, ki danes v resnici pričra na žirovniškem pokopališču o njegovi navdušenosti delavnosti za propeh esperanta.

Prav tako pa so se tudi v Ljubljani že pred vojno pojavljali posamezni goreti učenci in učitelji mednarodnega jezika. Izmed njih je najpomembnejši tedanj ravnatelj Kmetijske družbe Franco Štupar, ki je bil prav tako kakor dr. Koser marljivo prevajalec slovenskega slovstva v esperanto. Prevajal je zlasti iz Tavčarja, Jurčiča in Finžgarja in je z objavljanjem svojih prevodov po čeških, nemških in drugih esperantskih listih ponesel sloves naše literature daleč po svetu. Franjo Štupar ima na svojem sedanjem domu v Vodica eno najbogatejših esperantskih knjižnic, v katerih je zbral skoraj vse esperantske knjige izpred vojne. V zadnjem času marljivo prevaja tudi za antologijo jugoslovanskega slovstva, ki bo prihodnje leto izšla pri neki znani esperantski založbi v Budimpešti in ki bo obsegala okrog 500 strani, od katerih je za slovensko slovstvo določenih okrog 200.

Na bivšem spodnjem štajerskem sta že pred vojno delovali tudi dve esperantski društvi, v Mariboru in Celju, ki pa sta bili tedaj v nemških rokah. V Mariboru je deloval znani propagator esperanta zdravnik dr. L. Haas ki je organiziral mnogo sodelavcev iz tedanje inteligence in je gibanje dvignil do velikega razmaha. Po njegovi smrti so prevzeli vodstvo drugi ljudje, prof. Rakuša in njegova pokojna soproga, ga. Lichtenwellnerjeva itd. Takoj po vojni se je v Mariboru tudi vršil lepo uspešni tretji jugoslovanski esperantski kongres.

O predvojnem esperantskem pokretu po ostalih slovenskih pokrajinah žal nimamo mnogo podatkov. Koserjeva slovnica, ki je izšla leta 1908. v Gorici in ki je že dve leti pozneje doživela drugo izpopolnjeno izdajo, je seveda tudi na tedanjem Kranjskem in Goriskem pridno romala od rok do rok, saj sta bili ob izdaji v kratkem razprodani in je Koserjeva slovnica med esperantisti danes dragocena redkost. V pravi razmah pa je gibanje po vsem slovenskem ozemlju prišlo šele po vojni. V Ljubljani se je leta 1921. ustanovil Esperantski klub, ki je postal zdaj matica in žarišče vsega pokreta. Tu sta prva pričela z resnim delom Danilo Herkov in Zvonimir Bernot. Iz Ljubljane se je gibanje širilo po vsej Sloveniji, klubi so se ustanovili v Mariboru, na Jesenicah, v Logatcu, na Vrhniki, v Brezicah, Novem mestu, Celju in še po mnogih drugih večjih in manjših krajih. Nekateri teh klubov so medtem že tudi prenehali delovati, njih mesto pa so zavzeli novi v Trbovljah, Ptuj in drugod.

Živahno zanimanje za esperanto se iz razumljivih razlogov pojavlja zlasti v obmejnih krajih in pa v Kočevju.

Počasi, toda vztrajno napreduje gibanje na novih postojankah. Središče dela vseh klubov so esperantski tečaji, iz katerih izhajajo vedno novi propagatorji pokreta. Tudi letos se bo v Ljubljani otvoril tečaj za začetnike, in sicer v četrtek zvečer v Delavski zbornici, enaki tečaj pa bodo delovali v Logatcu, na Jesenicah, v Trbovljah, Celju, Mariboru, Ptuj, Šoštanj in najbrž tudi v Kočevju in Kamniku.

Pet in dvajsetletnico esperantskega gibanja pri nas Bo Esperantski klub na manifestativnem način proslavil prihodnji mesec.

Najlepša pričeska

Gospa Cervinska je prejela pri tekmovanju v Parizu prvo nagrado za najlepšo pričesko

Narodnostna zavednost ciganov

Rumunski cigani so za 8. oktobra sklicali v Bukarešto veliko zborovanje, katerega se lahko udeležijo zastopniki ciganskega rodu širom Rumunije. Cigani pravijo v okoliščini, da plačujejo državi davke kakor drugi državljani, da služijo pri vojaki in se sploh pokorijo vsemu, kar se zahteva od njih. Kljub temu pa jih zaničujejo in zasramujejo. Tega mora biti konec, kajti ciganski rod ima svojo preteklost. Zato se bodo cigani organizirali najprej kot cigani, potem še po strokah, da bodo njihove koristi vsestransko zaščiteni.

MALI OGLASI

Službo dobi

Vsaka beseda 50 par; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (1)

Mesar. pomočnika

pridnega in zmogljivega, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Natakarico

staro do 22 let, pošteno, vedno znanjstveno, sprejemno, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Izurnjeno pletiljo

ki se razume na pletenje, delo, sprejemno, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Hišnika

popolnoma večernega vrstnarja, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Pletilca

vajenega avtomat. stroja za dajanje, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuharico

mlado, perfektno, katere obvlada vsa hišna dela popolnoma v redu, dobro pozna vsa hišna dela, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Novoustavljeno podjetje

šle za svoj obdar; 5 trg. pomočnikov, 1 blaginjski, 2 kontrolniki, 1 knjigovodja in 1 alga. Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Perfektno kuharico

mlado, Navedene poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Perfektno krojačico

boljša del. sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Vzgojiteljico

perfektno, Navedene, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Pridno služkinjo

pošteno, vajeno vseh hišnih del, kuharico, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kroj. pomočnik

za velike komade, vajen damskega dela, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Natakarica

zmožna karavla, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Zobozdravniško asistentko

spretno in umno, ištem za poplidan. Navedene v ogl. odd. »Jutra«.

Kolar. pomočnika

mladostnega, a hrano in stanovanjem v hiši, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (2)

Tiskar. poslovođa

strojnič. vezilarni, v vseh poslih — sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Maldo dekle

pošteno, izurnjena, življ. ki bi pomagala pri gospodinjstvu v več dan, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Natakarica

na kavčici, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuharica

kmetskih staršev, vajena tiskarstva, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Starejša kuharica

popolnoma samostojna, v letni opravi, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Maldo dekle

izurnjena, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Prikrojevalec

z večletno moško in damsko prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Trgovska moč

prvotna, srednjih let, vzdržljiva, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Prodajalka

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kontoristinja

z večletno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Natakarica

zmožna karavla, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Inteligentna kuharica

z dolgoletnimi sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Perfektne kuharice

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Boljša dekle

ki zna kuhati, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Dekle

pridno in pošteno, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Tkalec

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Inteligentna gđ.

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Praktikantinja

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Brivski pomočnik

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Službo občinskega tajnika

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Brivski pomočnik

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Prodajalka

mlado, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuharica

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuharica

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuharica

z plačilno prakso, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Potniki

Kdor išče mesto potnika, plača za vsako besedo 50 par; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (3)

Potnika

proti proviziji takoj sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Visoke garancije

zmožne, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Sopotnika

(avtomatizirano) sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Pouk

Beseda 1 Din; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (4)

English lessons

Miss Farler, Doročkova 3/III.

Učitelja (ico)

srbohrvaščine, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Večerni trg. tečaj

pri Trgovskem unem zavodu, Pradokova 8/II. — Začetek tečaja 16. oktobra. — Informacije brezplačno pri vodstvu zavoda.

Prodaj

Oglasi trg. značaja po 1 Din beseda; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (5)

Entlanje 1 m 1 Din

zastanje, montaža, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kupim

Oglasi trg. značaja po 1 Din beseda; za dajanje naslova ali za sifro na 3 Din. (6)

Bele pločice

za oblaganje kuhinj, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Sadno drevje

krasne marelice, brejve, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Kuhinjsko kredenco

krasno, sprejemnega, Poudarje na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Štedilnik

krojaško peč in veliko ml. za prodaj. Slovenska ulica 12. 38243-6

2 štedilnika

dobre ohranjene, napredaj. 1. vrh. znamke »Triumph«, 2. vrh. znamke »Vestel«, v »Buffet« »Tivoli«. 38250-6

Gramoz

dobi brezplačno, kdor ima kaj za zapeljati. Smartneke cesta 17. 38195-6

Otroški voziček

dobre ohranjen za Din 180 napredaj. Trnovo, Razpotna ul. 6. 38239-6

Otroški voziček

dobre ohranjen, po nizki ceni napredaj. Navedene v oglašnem oddelku »Jutra« na področju »Jutra« za Jevrejski pod »Poudarje«.

Mizo, okvir za sliko

ter umiralen marmornat. plošto in ogledalo, prodaja Petrič, Soteska št. 6. 38494-6

Otroški vozički

trileti, igralni vozički, lepi modeli in nizke cene. M. Pomuš, Sv. Petre cesta 52. 38484-6

Otroški voziček

globok, moderen, fino poliran v najboljšem stanju, prodaja za nizko ceno. — Stepan Kralj, Tyrseva cesta 38, Ljublj